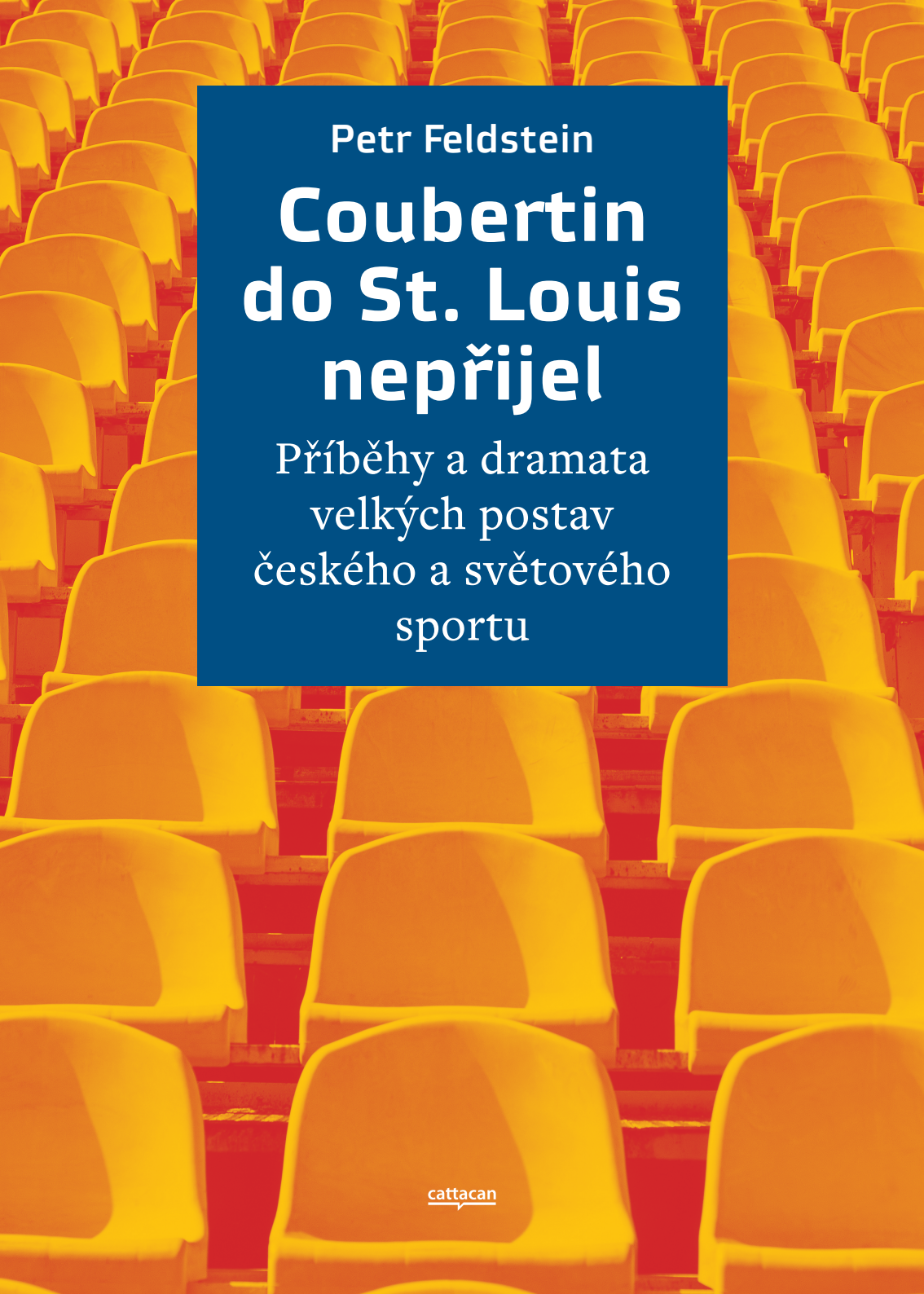

Petr Feldstein

Coubertin do St. Louis nepřijel

Příběhy a dramata
velkých postav
českého a světového
sportu

Petr Feldstein

Coubertin do St. Louis nepřijel

Příběhy a dramata
velkých postav
českého a světového
sportu

Děkujeme za podporu vydání této knihy
e-shopu FANzone.cz – Sport ANTIQUE.

www.fanzone.cz

Text © Petr Feldstein, 2023

Fotografie © Fotobanka ČTK / Profimedia; archiv Petra Feldsteina

Fotografie na obálce © Shutterstock

Vydal © Cattacan, s. r. o., 2023

ISBN 978-80-88349-53-2

Vážení a milí čtenáři,

mým hlavním tématem je sport. Psal jsem o něm i v letech, kdy jsem psát nesměl. Leda „do šuplíku“, jak se tenkrát říkalo. Zasludou několika kamarádů, kteří mi nabídli pomoc, vycházely ale moje texty pod jejich jménem v různých časopisech i v oněch časech. Díky tomu, přesněji řečeno jim, jsem tehdy vydal také dvě knížky. Třetí už ne. V jejím případě totiž ještě předtím „prasklo“, kdo je skutečným autorem.

Všechno jsem si vynahradil později, zase však se zpožděním. Nikdy jsem se totiž psaní nevěnoval tak málo jako v poslední dekádě minulého století, kdy už jsem publikovat samozřejmě mohl. Jenže tehdy mě pohltila práce v televizi.

Tak jsem se k psacímu stroji, vlastně už k počítači, naplno vrátil, až když svět dospěl k letopočtu s dvojkou. Pro mě kdysi jen těžko představitelnou.

Sport, fenomén nabitý událostmi, výkony, výsledky, vítězstvími a porážkami, především však lidskými osudy, je ale mým hlavním tématem stále. Díky tomu jsem navázal nejedno blízké přátelství s osobnostmi, o nichž jsem psal.

Tentokrát před vás předstupuji s knihou více než čtyřiceti příběhů z podmanivé sportovní historie. Při jejich psaní jsem čerpal nejen z řady svých zdrojů, různých záznamů a výstřižků, ale také z osobních rozhovorů a v neposlední řadě i některých vzpomínek včetně vlastních.

Děj většiny těchto příběhů se odehrál v průběhu dvacátého století. Pouze první dva patří ještě do toho předcházejícího, průkopnického, u pátého v pořadí je to přibližně půl na půl...

K jejich napsání mě přivedl pan Vladislav Dudák. Muž, jehož si velmi vážím a který sám je skvělým autorem. I proto tak citlivě, s vytríbeným jazykovým vkusem a s erudicí dokonalého

profesionála redigoval několik mých předcházejících publikací. Dovoluji si mu při této příležitosti ze srdce poděkovat. Za inspiraci, abych takovou knihu připravil, za veškerou práci, kterou vložil do těch, jež jsem vydal dříve, i za přízeň, kterou mi věnoval a věnuje.

Zapomenout nemůžu ani na jeho zkušenou a báječnou nakladelskou kolegyni Stáňu Findejsovou, která také podstatným způsobem pomohla na svět jak tomuto knižnímu titulu, tak řadě těch, které vyšly v minulých letech.

Petr Feldstein

„Existuje jediná podívaná,
která je velkolepější než moře,
a tou je hvězdná obloha:
existuje jediná podívaná,
která je velkolepější než hvězdná obloha,
a tou je nitro lidské duše.“

Victor Hugo

My už to skákat nebudeme...

Ve čtvrtek 5. listopadu, tedy uprostřed týdne, byla na někdejších pastvinách u lesíka Cvrčkov v bezprostřední blízkosti osmitisícového města Pardubice poprvé uspořádána Velká pardubická steeplechase.

Od okamžiku, kdy se pod tímto původním, ale i současným názvem nejstarší sportovní akce na našem území uskutečnila, uplynulo sto čtyřicet devět let. Tehdy zdaleka neexistovala Sparta ani Slavia. Janu Nerudovi bylo čtyřicet, Bedřich Smetana oslavil na počátku března abrahámoviny. Do prvního otevření Národního divadla v Praze zbývalo devět let, do druhého, když bylo obnoveno po požáru, jedenáct. Lidé, kteří se narodili v roce vypuknutí první světové války, chodili ještě další čtyři desítky let po houbách.

* * *

Zakladatele Velké pardubické inspirovala Velká národní steeplechase v Aintree u Liverpoolu, která tehdy měla za sebou třicet šest ročníků. Chtěli, aby ve východočeské krajině plné lesů, luk, příkopů, potoků a řek s velkou tradicí parforsních honů pořádaných šlechtickou smetánkou se podobně věhlasný dostih konal

i na evropském kontinentu. Jejich ctižádostí ale také bylo Velkou pardubickou od Velké národní odlišit. Aby na rozdíl od své starší ostrovní sestry, ale i většiny podobných, i když méně známých akcí na kontinentu probíhala v přírodním prostředí. A aby tomu odpovídal také charakter dostihu – tedy rozmanitý terén tratě, i druh překážek, které budou koně a jezdci v jejich sedlech zdolávat.

Největší zásluhy na vzniku Velké pardubické se přisuzují princovi Egonu Fürstenbergovi a hraběti Maxmiliánu Ugartovi, členům přípravné komise, která se rekrutovala ze společnosti pro pardubické parforsní hony, a hraběti Oktaviánu Kinskému, který byl do této komise přizván jako poradce přes překážky. Komise měla za úkol takový dostih „vymyslet“, připravit a uvést jej v život.

Tito tři muži vytyčili trať, jejíž dominantou byla původně sedmá, později čtvrtá překážka v kurzu dostihu, jež byla po dobu osmnácti let nazývaná různě – nejčastěji Velký příkop nebo Tribunní skok.

* * *

Zahajovací ročník, který se konal jako *handicap pro koně všech zemí a každého věku*, byl dotován částkou osm tisíc zlatých a měl čtrnáct účastníků. V porovnání s dalšími padesáti pěti lety to byl počet velmi silně nadprůměrný a do roku 1931 včetně nebyl překonán.

Známý odborník na Velkou pardubickou, velký znalec její historie Miloš Svoboda, který se jí sám účastnil jedenáctkrát a v letech 1946 a 1952 ji dokonce vyhrál, z přesně ověřených autentických údajů a dokumentů odvodil, jak v onen významný den 5. listopadu 1874 dostih odstartovaný v půl druhé odpoledne probíhal:

„...V čele cválali dva koně barona von Cramma z Německa s náskokem asi dvaceti délek, Fantôme a Duckwing. Po výjezdu z lesíka se koně přiblížili k překážce zed' (č. 6). Klisna Duckwing ji absolvovala letmo, hřebec Fantôme učinil v překážce ,díru', kterou chtěli využít další jezdci. Šest koní skákalo v jednom místě. Padla tam klisna Clementine, na ni dopadla klisna La Verzée a také padla. Na obě ležící klisny padl valach Sergeant Bouncer. Také další klisna Mille Schneider padla, ale její jezdec Hansi Fries ji hned znovu nasedl. Všichni ostatní, co tam padli, dostih dokončili. Příští překážkou byl Tribunní skok, příkop č. 7, který skočila klisna Duckwing rovněž letmo, zatímco Fantôme proražil umělou proutěnkou stojící před příkopem, ale příkop skočil a pokračoval dále... Další průběh byl hladký, dokud koně nepřišli

Velký Taxisův příkop ve své podobě mezi lety 1877–1992. Ojedinělá, věčně kontroverzní překážka, která výrazně přispívala k mimořádnosti a věhlasu Velké pardubické.

před předposlední překážku zvanou bulfinš, jejíž vysoké stromky se měly proskočit. Tam opět došlo k pádům. Duckwing byla ve skoku sražena hřebcem Fantôme a padla. Hřebec Strizzel skočil v plném tempu špatně, padl na hlavu a zlomil si vaz. Do cíle doběhlo šest koní.“

Dodejme, že v sedle vítězného šestiletého hřebce Fantôme byl anglický jezdec George Sayers a že za vítěznou dvojicí bylo pořadí Fantasca (Twiddy), Yermack (Sherrington), Cossack (Taylor), Caprisse de Lissa (Zsombok) a Isis (Herbert). Právě George Herbert, další Angličan, se v následujícím roce 1875 coby jezdec Briganda stal po Sayersovi jejím druhým historickým vítězem. A Brigand sám prvním trojnásobným koňským vítězem VP v její historii. Tehdy se ovšem tento dostih konal pod názvem Velká steeplechase, který platil do roku 1880.

Zbývajících osm koní se do cíle nedostalo. Klisny Clementine, La Verzée, Mille Schneider a hřebci resp. valaši Duckwing, Garsoon, Sergeant Bouncer, The Vet a Strizzel, který premiéru Velké pardubické odnesl nejhůře.

* * *

Oba hromadné pády na zdi a na bulfinši, ale i první oběť Velké pardubické Strizzel vyvolaly v Rakousku-Uhersku i za hranicemi mocnářství velmi negativní odezvu. Český závodní spolek proto navrhl, aby došlo ke změně kurzu a k radikální úpravě některých překážek. S tím ale mnozí z těch, kteří do toho také měli co mluvit, nebo si to alespoň mysleli, nesouhlasili. Oponovali v tom smyslu, že jakékoli úvahy o změnách jsou předčasné a že je třeba s nimi počkat.

K řadě úprav však došlo. Bylo určeno jiné místo pro start. Z něho koně vybíhají vstříc Velké pardubické dodnes. Původ-

ně se na trať vydávali odněkud z prostor dnešního letiště. Své současné umístění tehdy také dostala irská lavice. Upraven byl i bulfinš.

Největší dohady a spory ovšem vyvolala otázka Tribunního skoku. Nejprve se zvažovalo, v jakém směru by ho měli koně zdolávat. Původní resumé bylo: od lesíka směrem k tribuně, aby na skok co nejlépe viděli diváci.

„Tato varianta,“ píše major Svoboda, „byla vyzkoušena, ale bezvadný skok se nikomu nevydařil. Proto se směr nájezdu změnil od tribun k lesíku, což odpovídalo korektnímu ježdění překážkových dostihů na levou ruku. Tedy proti směru hodinových ručiček, jak tomu je dosud v Aintree u Liverpoolu.“

Nová překážka tak byla situována do nejvýše položeného místa příkopu táhnoucího se napříč závodistištěm. Byl to přibližně dva metry hluboký a pět metrů široký příkop, do kterého nezřídka vyvěrala spodní voda. Už v okamžiku jeho zrodu nastaly vášnivé spory o to, zda má, či nemá právo na existenci. Záporné stanovisko zastávali ti, kteří se soustředili kolem jednoho ze zakladatelů Velké pardubické Egona Fürstenberga. Parametry skoku považovali za příliš kruté.

* * *

Skupina, jež překážku hájila, byla reprezentovaná knížetem Thurn-Taxisem. Ten na nesmlouvavý názor prince Egona Fürstenberga reagoval okřídlenou, mnohokrát opakovanou, i když s různými obměnami citovanou větou. Přesto ji lze považovat za hodnověrnou. Zněla přibližně takto:

„Jasnosti, vy ani já již tuto překážku rozhodně skákat nebudeme. Takže nevidím *žádný důvod* pro to, abychom ji v kurzu neponechali, nebo abychom ji někomu ulehčovali...“

Od roku 1892 se tato překážka jmenuje Velký Taxisův příkop. Znalcům a milovníkům dostihů a koneckonců všem, které Velká pardubická zajímá, byť u některých je to jen krátce před a krátce po jejím každoročním konání, postačí pouhý Taxis. A to přesto, že kurz později vedl také přes Malý Taxisův příkop, který je výrazně méně náročný.

Že byl tento muž, který svůj názor prosadil, příslušníkem šlechtického rodu Thurn-Taxisů je neoddiskutovatelné. I proto, že po něm byla překážka o patnáct let později a nepochybně navždy pojmenována.

Který z Thurn-Taxisů to ale vlastně byl?

* * *

Odpověď na tuto otázku hledal i Miloš Svoboda. Ve stati, kterou napsal v roce 1989, uvedl: „Zjistit přesné jméno člena rodu Taxisů, který o ponechání Velkého příkopu v kurzu VP rozhodl, nebylo úplně snadné.“

V úvahu přicházeli pochopitelně jen ti, kteří, jak Svoboda uvádí, v době vzniku Velké pardubické působili, jezdili a byli i funkcionáři Spolku pro chov koní a koňské dostihy v Čechách. Současně také museli být členy pardubické parforsní společnosti starající se o veškeré dění na pardubické dráze.

Okruh se zúžil na prince Egona Maxmilian Lamorala Thurn-Taxise, prince Maxe Egona Thurn-Taxise a prince Alexandra Thurn-Taxise. Svoboda došel k závěru, že mužem, který dal jméno Velkému Taxisovu příkopu, mohl být jedině Egon Maximilian Thurn-Taxis. Max Egon byl v inkriminované době příliš mladý. Alexander, narozený v roce 1851, byl sice o něco starší, ale ani údaje z jeho života včetně aktivit na pardubickém závodisti, i když výrazně pozdějších, příliš neseděly. Přesto byl právě on

za kmotra Velkého Taxisova příkopu, dominanty celého dostihu, někdy považován.

Egon Maximilian Thurn-Taxis se narodil v roce 1832 v Řezně a zemřel v roce 1892 ve Vídni. Byl to výborný a elegantní jezdec, jak Miloš Svoboda uvádí, „zejména když seděl na svém oblíbeném běloušovi, valachovi Labhorn von Leyden z výtečného ústavu plnokrevných koní Labhorn auf der Senne. S tímto koněm je také vyobrazen na velkém honebním obraze od malíře Adama. Kníže ještě v roce 1865 zvítězil v honební jízdě na pardubickém závodistišti po parforsním honu. Jeho povaha také přesně odpovídá jednání při sporu o trvalé zařazení této překážky do kursu VP v letech 1875–1877 a za to mu patří dík. Dokládají to i některé údaje uveřejněné např. v časopise *Československý Turf* č. 49 ze dne 19. října 1923 v článku *Pardubice*, opakovaném v roce 1924 v časopise *Dostihový a jezdecký sport*, ročník V., č. 22 z 21. listopadu 1930.“

Právě Velký Taxisův příkop přes svou kontroverznost, probíranou už třetí století, Velkou pardubickou proslavil. Ať už k jeho zachování vedly Egona Maximiliana Thurn-Taxise jakékoli důvody, či zda ten tradovaný, kterým oponoval Egonu Fürstenbergovi, byl míněn vážně, nebo v žertu, dodal skok dostihu charisma. Bez něj by Velká pardubická byla i po téměř sto padesáti letech jen těžko tím, čím je.

1900

1900

Dvakrát bronzová Hedwig

Naši první olympijskou medaili nezískal 15. července 1900 atlet-diskař František Janda, jak se většinou tradovalo a možná vlastně dosud traduje, nýbrž ještě o několik dnů dříve než on tenistka Hedwig Rosenbaumová. Nic na tom nemění skutečnost, že tato tenistka nebyla v posledním roce 19. století, kdy čeští sportovci měli na historicky druhých hrách v Paříži svou premiéru, Českým olympijským výborem zahrnuta do oficiální nominace.

Vezměme to ale popořadě.

V hlavním městě Francie už mohly, na rozdíl od Athén 1896, startovat i ženy. Předseda MOV, baron Pierre de Coubertin, člověk na svou dobu jinak moderní, nebránil se různým novotám, se při tomto rozhodnutí musel asi hodně ošívát. Sportování příslušnic slabšího pohlaví na tak vysoké úrovni a jejich vzájemné soupeření mu přes jeho jiné, většinou pokrokové názory bylo vyložene proti mysli. Ne že by chtěl ženy diskriminovat, ale neodpovídalo to jeho představám o bytostech, které měly být pouze symbolem krásy, něhy a křehkosti.

Možná i proto Český olympijský výbor, jehož předseda Jiří Guth patřil už dříve k blízkým přátelům tohoto francouzského aristokrata, spolu se svými spolupracovníky rozhodl, že v Paříži nás bude reprezentovat pouze pětice mužů. Byli to tři atleti – František Janda, Ondřej Pukl a Karel Nedvěd, cyklista František Hirs-

che a gymnasta František Erben, o němž budeme mluvit i v příběhu *Skvěle šplhající sokol* odehrávajícím se o dvacet čtyři let později.

* * *

Přesto pražská rodačka Hedwig Rosenbaumová, rozená Austerlitzová, do města pod tehdy ještě zánovní Eiffelovou věží přicestovala. Už v Praze se totiž sama přihlásila do olympijského tenisového turnaje. Snad si účast na pařížských hrách dala sama ke svým třicátým šestým narozeninám, které oslavila 3. července 1900. Tedy pár dnů předtím, než byla soutěž tenistů na druhých novodobých hrách zahájena.

Turnaj probíhal od pátku 6. července do středy 11. července. Vypsány byly čtyři kategorie – dvouhra mužů, čtyřhra mužů, dvouhra žen a smíšená čtyřhra. Hedwig Rosenbaumová byla mezi účastnicemi ženského singlu i mixu. Hrál se na seinském ostrově Puteaux, obdobě pražské Štvanice, která zase uprostřed Vltavy, i když o dost později, byla bílému sportu, tedy tenisu (a samozřejmě i hokeji), také místem zaslíbeným.

Zatímco soutěže určené mužům byly na tu dobu početně velmi slušně obsazené, dvouhry se účastnilo čtrnáct hráčů a čtyřhry osm dvojic, v singlu žen a smíšené čtyřhře se zápasů, zvláště při obvyklém systému play off, hrálo minimum. Z dnešního pohledu, a nejspíš nejen dnešního, to bylo hodně kuriózní.

Do ženské dvouhry se totiž přihlásilo pouze šest hráček. Byly to Charlotte Cooperová z Velké Británie, Hélène Prevostová a Marguerite Fourrierová z Francie, Marion Jonesová Farquharová a Georgina Jonesová z USA a Hedwig Rosenbaumová, u níž bylo uvedeno, že je reprezentantkou Bohemie.

* * *

Ve čtvrtfinále by se při šesti účastnících mohly odehrát pouze tři zápasy, které by měly tři vítězky. Pro semifinále, které ovšem musí pochopitelně sehrát čtyři hráčky, aby potom dvě z nich postoupily do rozhodujícího souboje o olympijské vítězství, by to byl neřešitelný problém.

Proto se pořadatelé rozhodli, že čtvrtfinále sehraji pouze čtyři z těchto šesti hráček. Tedy dvě utkání (samozřejmě na dva vítězné sety, jak se ostatně praktikovalo i v dalších třech soutěžích s výjimkou finále mužské dvouhry, které proběhlo na vítězné sety tři) a že zbývající dvě hráčky, ty, které budou mít štěstí při losu, postoupí do semifinále rovnou. Což znamenalo, že obě tyto ženy tím, že se semifinále účastní, mají některou medaili, přinejhorším tedy bronzovou, jistou už předem. Protože o třetí místo už se nehrálo.

Fortuna se přiklonila k Američance Jonesové Farquharové a Hedwig Rosenbaumové reprezentující Čechy. Tu čekala v semifinále Francouzka Prévostová. Jak se dalo očekávat, tenistka z Prahy podlehla své mnohem silnější soupeřce 1:6, 1:6. Nemělo to však žádný vliv na to, že Hedwig Rosenbaumová, a tím pádem i Čechy, měla bronzovou medaili. Naši první olympijskou medaili v dějinách vůbec.

* * *

Ve smíšené čtyřhře byl partnerem Hedwig Rosenbaumové Brit Archibald Adam Warden, jednátřicetiletý Skot narozený v Edinburghu. Tam to měla Rosenbaumová přece jen o trochu těžší. Na cestě ke své druhé bronzové medaili musela sehrát zápasy dva. Při účasti čtyř párů porazila Rosenbaumová ve čtvrtfinále se svým spoluhráčem Wardenem francouzskou dvojici Kate Gillouová–Pierre Verdé-Deslisle 6:3, 3:6, 6:2. Potom však česko-

-britský pár čekali v semifinále, kdy už ale opět měla bronz jistý, velmi silní soupeři – stříbrní hráči z dvouher, jimiž byli Hélène Prevostová a další Brit Harold Mahony. Výsledek 3:6, 0:6 proto poražené deblisty, ani nikoho z diváků, kterých ovšem nebylo v hledišti mnoho, nepřekvapil.

Je to jistě kuriózní. Hedwig Rosenbaumová se ke dvěma olympijským medailím dostala, budeme-li krutí, tak trochu jako slepý k houslím. Aniž bychom přeháněli, stačilo jí k tomu, ovšem za vydatné pomoci o pět let mladšího partnera z britských ostrovů, vyhrát pouze jediný zápas.

* * *

Devět let po pařížských olympijských hrách konvertovali Hedwig Rosenbaumová (za svobodna Austerlitzová) a její manžel Siegfried Rosenbaum, věhlasný sportovní novinář, od židovské víry k římskokatolické. Oba si pak změnili příjmení. Od té doby byli Raabe-Jenkinsovi.

Z přece jen dost kuriózní účasti Hedwig Rosenbaumové na tenisovém turnaji olympijských her 1900 vyplynulo několik neoddiskutovatelných, průkopnických skutečností. Ač se tehdy za druhé a třetí místo medaile neudělovaly (i náš první stříbrný olympijský sportovec František Janda, později Janda-Suk, obdržel místo medaile dřevěný stolní kalendář), stala se prvním člověkem z Čech, kterému medaile náležela a který se stal jejím faktickým držitelem.

Hedwig Rosenbaumovou je třeba považovat i za našeho prvního vícenásobného olympijského medailistu. Vedle Charlotte Cooperové, Hélène Prevostové a Marion Jones Farquharové je také navěky jednou z prvních čtyř tenistek světa, které olympijské medaile dobyly.

Takže je dobře, že se k přihlášce na olympijský turnaj na sklonku 19. století odhodlala. Její jediné vítězství na antukových kurtech na seinském ostrově Puteaux za to stálo.

1901

1901

Robinsonáda

Trosečník Robinson Crusoe, hrdina slavného románu anglického spisovatele Daniela Defoea, dal, i když jde o postavu smyšlenou, jméno oblíbenému druhu literárního a filmového žánru. Jeho základem je příběh člověka, kterého potkal podobný osud jako protagonistu této Defoeovy nejznámější a dosud velmi oblíbené knihy, jež vyšla před více než třemi sty lety.

Po fotbalistovi Johnu Williamu Robinsonovi, který skutečně existoval, se zase říkalo a snad ještě říká efektnímu, odvážnému, ale i účinnému brankářskému zákroku, který má míči vystřelenému protihráčem zabránit v cestě do branky.

John William Robinson, známý jako Jack Robinson, se narodil 22. dubna 1870 v anglickém městě Derby v regionu East Midlands. Datum jeho narození se přesně shoduje se dnem, měsícem a rokem, kdy se úplně jinde v Evropě, na kontinentě, ale mnohem východněji, v ruském městě Simbirsku na řece Volze, narodil Vladimír Iljič Uljanov, později známý pod jménem Lenin.

Do historie se zapsali oba. Ten, který přišel na svět na britských ostrovech, sice o dost méně známým, zato daleko sympatičtější způsobem. Zatímco Rus zasvětil svůj život boji proti kapitalismu a imperialismu a posléze se stal prvním komunistickým diktátorem, John William Robinson si zamiloval fotbal. Hru, v níž byla šest a půl roku před jeho narozením založena v Londýně jako první na světě Fotbalová asociace. Právě tehdy, 26. října 1863, se nejpopulárnější sport planety definitivně oddělil od ragby.

* * *

Jack Robinson se stal fotbalovým brankářem. Od roku 1891 chytal ve svém rodném městě za FC Derby County, klub, který byl založen sedm let předtím. Potom za FC Southampton. Ten vznikl v roce 1885 v přístavním městě na jižním pobřeží Anglie pod názvem St. Mary's YMA FC. Nedlouho potom však už nesl současný název.

Později hrál Robinson ještě za několik dalších ostrovních klubů, ale pro nás je nejdůležitější jeho šest let dlouhé southamp-
tonské působení.

V dubnu 1901 se totiž Jack Robinson s dalšími hráči tohoto klubu přeplavil přes kanál La Manche na turné po starém kontinentu. V rámci této mise sehrálo mužstvo FC Southampton i dva zápasy v tehdejší rakousko-uherské monarchii. Nejprve porazilo v Praze 3:0 Slavii a pak ve Vídni 7:0 Vienna Cricket and Football-Club.

Pro pražské diváky bylo účinkování klubu z kolébky fotbalu samo o sobě mimořádnou, nebo spíše sváteční událostí. Největšímu nadšení vděčného publika se těšil brankář Ostrovanů Jack Robinson. Ovšem víc až po zápase než v jeho samotném průběhu.

Utkání bylo totiž jednoznačnou záležitostí. Hráči Southamptonu měli velkou převahu, takže Robinson neměl mnoho práce. Slavia se soustřed'ovala hlavně na bránění. Tato taktika jí nakonec také vynesla relativně přijatelný výsledek.

* * *

Hrálo se ve středu 24. dubna 1901, dva dny po Robinsonových třicátých prvních narozeninách. Ten měl možnost předvést své schopnosti užaslým slávistickým hráčům až po skončení zápasu. Stejně jako divákům, kteří jeho nevídané umění přímo hltali. V síti anglického „goalkeepera“ končily kožené míče se šněrováním málokdy. Jack Robinson je skoro všechny nejruznějšími způsoby bezpečně pochytil.

Obecenstvo, ale i do červenobílých dresů oblečené Slávisty nejvíce zaujaly ty, které likvidoval odvážnými, v Praze a v Čechách dosud nevídanými zákroky. Po vystřelených míčích se vrhal tygrími skoky k pravé i levé tyči branky. Ani dobře umístěné přízemní či polovysoké střely southamptonských fotbalistů nerozvlnily za potlesku všech přihlížejících síť jeho bombardované svatyně. Takto si Jack Robinson, samozřejmě s neodmyslitelnou brankářskou bekovkou na hlavě, dokázal poradit i s nejtvrději vypálenými a nejlépe umístěnými balony.

Od té doby se takové brankářské efektní, nebojácné, ale i účelné schopnosti a dovednosti začalo u nás spontánně říkat robinsonáda.

Očitým svědkem zápasu, ale i toho, co se odehrálo po něm, byl tehdy také ještě ani ne sedmnáctiletý chlapec, student C. K. státního gymnázia na Královských Vinohradech Eduard (od roku 1906 Edvard) Beneš, člen SK Slavia Praha. Mezi lety 1898–1904 sám oblékal sešívaný dres některého ze slávistických fotbalových

týmů. Nejdříve samozřejmě toho juniorského. Obvykle nazapřenou, skoro vždy pod nějakým pseudonymem. V zásobě jich měl hned několik: Spolný, König, Bělský, Berger, Novotný, Šícha. V pionýrských dobách naší kopané měli totiž středoškoláci i vysokoškoláci tuto „nebezpečnou a velmi podivnou“ hru od svých kantorů, ba samotného c. k. školství přísně zapovězenou.

* * *

Náš pozdější významný politik, tehdy ještě Eduard, Beneš byl nejčastěji stavěn na levé křídlo. Na tomto postu mohl jako střelhibitý, technicky dobře vybavený útočník nejlépe uplatnit své rychlé nohy. A díky nižší postavě (pro niž byl v letech první republiky i za protektorátu, kdy stál v čele exilové vlády v Londýně, často terčem různých ironických poznámek či vyložených vtipů od jiných politiků, novinářů, kabaretních umělců i obyčejných lidí) mohl také využít svou šikovnost.

Muž, který se v roce 1918, tedy ve svých třiceti čtyřech letech, hned po vzniku Československé republiky, stal ministrem zahraničí (a k tomu nakrátko i předsedou vlády) a v roce 1935 po T. G. Masarykovi jejím druhým prezidentem, vzpomínal, jak uvádí v knize *Na levém křídle Edvard Beneš* její autor Zdeněk Zikmund, na zápas SK Slavia Praha-FC Southampton po letech mimo jiné takto:

„Slavia přistoupila k tomu zápasu na výsost vážně. Ke vstupu, která stála deset krejcarů, přidávala pěkně vyobrazený list. Přinášel fota anglických hráčů, historii soupeřova klubu a informace o jeho nejslavnějších hráčích. Ten zápas byl skutečnou událostí. Ale... To hlavní se odehrálo až po zápase. Soupeřův brankář si dal od správce připravit všechny balóny a jeho i slávističtí hráči na něho stříleli jednu ránu za druhou. Z hranice ‚velkého vápna‘.

Střely dokázal vyrazet efektními skoky. A protože se jmenoval Robinson, Praha měla fotbalovou novotu. Těm skokům se začalo říkat robinsonáda a okamžitě začaly patřit do výbavy těch nejlepších strážců branky.“

* * *

Vraťme se k Jackovi, respektive Johnu Williamu Robinsonovi. V letech 1897–1901, tedy i v roce, kdy navštívil Prahu, hájil jedenáctkrát také branku reprezentačního týmu „hrdého Albionu“, Anglie, i když toto archaické označení se vztahuje na celou Velkou Británii. V pěti z těchto mezistátních zápasů neobdržel ani jeden gól.

Zemřel ve městě, kde se narodil, v Derby, 28. října 1931 ve věku šedesát jedna let. Rok a čtvrt potom, co se v Uruguayi uskutečnilo první mistrovství světa ve sportu, kterému dělal v době své brankářské kariéry velkou čest.

Výraz robinsonáda (či robinzonáda) ve fotbalovém smyslu slova se u nás hojně užíval ještě v době, kdy dnešní sedmdesátníci, osmdesátníci byli dětmi. Tedy v padesátých a šedesátých letech minulého století. Později dostávalo toto slovo přece jen trochu archaičtější nádech.

S hrdinou slavného Defoeova románu nemá nic společného; zato by nevzniklo bez jeho jmenovce, který se v anglickém městě Derby narodil před více než sto padesáti lety.

1904

Coubertin do St. Louis nepřijel

V roce 1904 se novodobé olympijské hry konaly potřetí. Přesto měly dva primáty. Byly první, které se uskutečnily ve 20. století a z hlediska Evropanů se poprvé konaly za „velkou louží“, tedy za Atlantikem na severoamerickém kontinentu. Jejich dějištěm bylo největší město ve státě Missouri. Uspořádány byly dva roky předtím, než se zde narodila Josephina Bakerová, a o deset let dříve, než vznikla píseň, kterou její autor William Christopher Handy, trumpetista a hudební skladatel, nazval St. Louis Blues. Song, k jehož interpretům později patřil i jiný Louis, Armstrong, proslavil toto město určitě mnohem víc než ono třetí setkání sportovců pod pěti kruhy. Baronu Pierru de Coubertinovi, duchovnímu otci a zakladateli novodobé olympijské tradice to nevyšlo podle jeho představ ani tentokrát.

Sám v roce 1894, kdy byl Mezinárodní olympijský výbor založen, nejdříve chtěl, aby se sportovci celého světa, ovšem pouze mužští (účast žen pro něj tehdy ještě vůbec nepřicházela v úvahu), sjeli poprvé k soutěžím až v roce 1900. A to samozřejmě do jeho rodné Paříže. Jenže účastníci této nově založené organizace byli myšlenkou obnovy starořeckých her tak nadšení, ba vloženi posedlí. Nechtělo se jim čekat příliš dlouho. Byli zkrátka

1904

v tomto ohledu snad ještě víc „coubertinovští“ než sám Pierre de Coubertin, otec-zakladatel.

* * *

Konání prvních novodobých her uspíšili o celé čtyři roky a ještě předtím navrhli, aby se uskutečnily v Athénách. V hlavním městě země, kde se zrodil helénismus a kde se od 8. století před naším letopočtem konaly starořecké olympijské hry více než dalších tisíc dvě stě let.

S tím Coubertin nemohl dost dobře nesouhlasit. I když to znamenalo, že věhlas a gloriolu těch úplně prvních obnovených her budou mít jednou provždy Athény, nikoli jeho rodná a milovaná Paříž, o což tolik stál.

Musel však uznat, že uspořádání prvních her na půdě pro olympismus tak posvátné, je namístě. Že má své dějinné opodstatnění i logiku. Přesto se s tím asi nikdy úplně nesmířil. Ani když ty druhé, tentokrát už opravdu pařížské v roce 1900, byly k jeho rozčarování a bolestnému zklamání vlastně jen „přifařeny“ k probíhající světové výstavě a staly se tak pouze jejím nedůstojným přívěskem, bez něhož by se byla docela dobře obešla.

V USA se ukázalo, a Coubertin to pochopil už dávno předtím, než olympijské hry v St. Louis začaly, že jisté naděje, které k nim choval, a doufal, že budou probíhat lépe a důstojněji, byly jen jeho zbožným přáním.

Hry totiž byly poznamenány mnoha problémy a složitostmi. Patřila k nim skutečnost, že pro potíže s dopravou do tak vzdálených míst se jich nezúčastnilo mnoho evropských sportovců. I těch, kteří se mohli ucházet o nejpřednější umístění, včetně olympijských vítězství.

Plakát III. olympijských her
v St. Louis v roce 1904.

Patřili k nim i Češi, bez nichž se po Athénách 1896 musely soutěže obejít už podruhé. Z šesti set padesáti jednoho účastníka jich ze severoamerického kontinentu nebylo jen šedesát dva. Pokud jde o zúčastněné země, nacházela se jich mimo Severní Ameriku pouze pětina. Konkrétně tři z patnácti.

* * *

Byla to tedy velká příležitost pro sportovce z Nového světa, hlavně z USA. Ti také absence svých kolegů ze starého kontinentu náležitě využili. Američané získali v St. Louis na základě tehdejších statistik dvě stě třicet jednu olympijskou medaili. Reprezentanti dalších čtrnácti zemí pouhými čtyřiceti devíti paběrkovali.

Soutěže probíhaly, a to atmosféře her také ničím dobrým neprospělo, v době válečného konfliktu mezi carským Ruskem a Japonským císařstvím. Ten na Dálném východě vypukl v únoru 1904 a trval do září 1905. Obě země usilovaly o nadvládu nad Mandžuskem a Korejským poloostrovem, přičemž, jak uvádějí historické prameny, většina bojů se odbyvala na území čínské říše.

Přes negativní zkušenosti z Paříže 1900 se i tyto hry staly součástí, ve skutečnosti spíš jen doplňkem, světové výstavy. St. Louis, ve státě Missouri město s největším počtem obyvatel, které založili francouzští kolonisté, si právě tehdy připomínalo sto čtyřicet let od svého vzniku.

I proto se tyto olympijské hry konaly tak dlouho, téměř pět měsíců – od 1. července do 23. listopadu. To ovšem bylo méně než trvání těch pařížských, které byly rozloženy do období ještě o tři týdny delšího. Takže i v St. Louis probíhaly olympijské hry nesmírně rozvlekle. Organizátoři je naplánovali tak, aby se jedna soutěž v žádném případě nepřekrývala s druhou. Byť jen jedním jediným dnem. To však nebylo to nejhorší.

Částečně akceptovat se ještě dalo, že k samotným olympijským závodům byly přičleněny další akce – například školní závody a přebory nebo střetnutí profesionálů. Zcela nepřijatelné ale bylo uspořádání toho, čemu američtí pořadatelé říkali antropologické dny. V rámci světové výstavy totiž také probíhala jakási přehlídka příslušníků tzv. nižších ras – například Indiánů, Patagonců, afrických domorodců, Číňanů nebo Maurů, kteří byli oblečeni do svých tradičních oděvů. Někteří byli za velmi ponižujících podmínek nuceni také „sportovat“, především zápasit. Podobalo se to tomu, když se staří Římané nechali při hostinách „obveselovat zrůdami“.

„Testování“ těchto nešťastníků při oněch přídatných akcích, jak je sbor organizátorů eufemisticky nazýval, diametrálně odporovalo olympijským myšlenkám. Ještě smutnější skutečností bylo, že právě tato měření sil považovali američtí diváci za daleko zajímavější a přitažlivější než samotné soutěže III. novodobých OH. Hojně je navštěvovali a náramně se přitom bavili. Pro ně to zkrátka někdy bylo k popukání... To byl ostatně i záměr pořadatelů, kteří tímto způsobem chtěli veřejnost k olympijským soutěžím více přilákat. V USA, kde pak silný rasismus přežíval ještě dlouho, to nebylo nic neobvyklého.

* * *

Baron Pierre de Coubertin, který stál v čele Mezinárodního olympijského výboru od jeho založení v roce 1894, tedy právě deset let, sledoval přípravy zaoceánské premiéry olympijských her se stále většími obavami. A také se jimi netajil. Svůj zásadní a nesmlouvavý postoj k takovému pojetí her, které pokládal za vyložené znesvěcení ušlechtilých olympijských idejí, demonstroval tím, že se olympijských her v St. Louis odmítl zúčastnit.